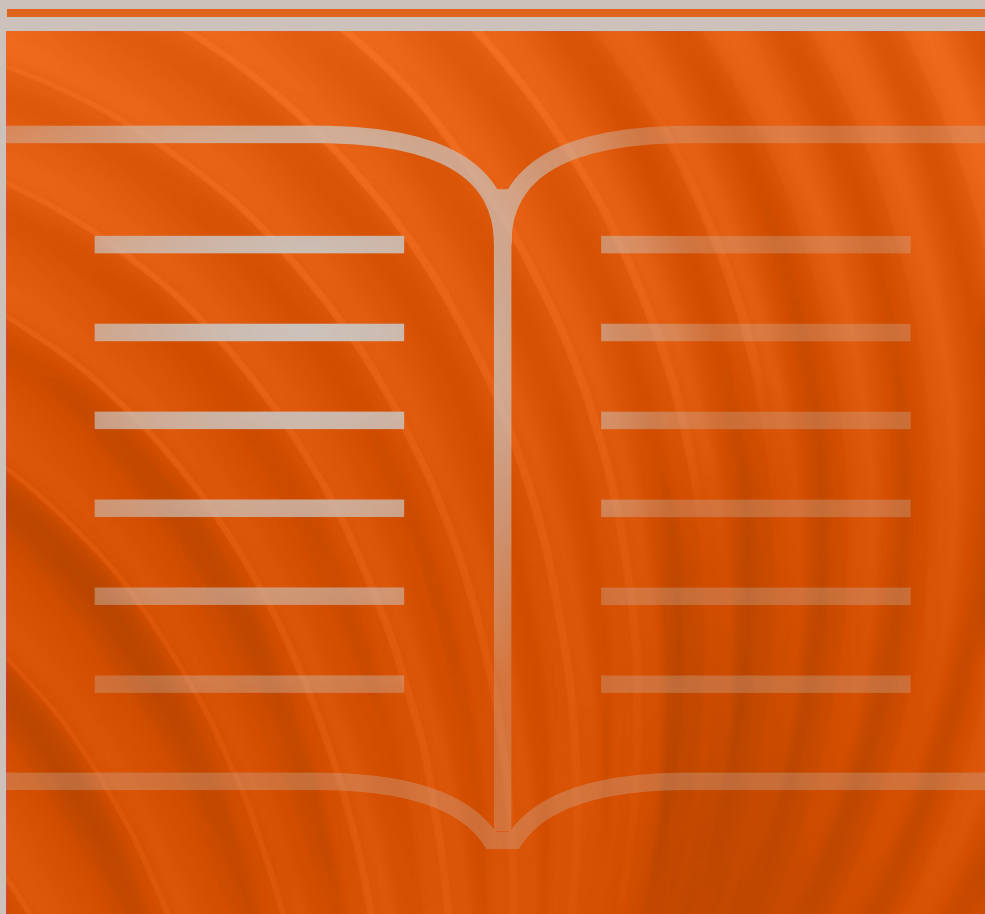

Helena Więckowska

Bibliotekarz, historyk, bibliolog

Przedmowa

Profesor dr Helenie Więckowskiej środowisko bibliotekarskie oraz naukowe poświęciło dotąd dwie książki pamiątkowe; pierwsza, wydana w 1988 r., była pokłosiem sesji zorganizowanej w 1985 r. staraniem władz akademickich Uniwersytetu Łódzkiego i pracowników Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi w związku ze śmiercią Uczonoj w 1984 r. Jak napisano we *Wstępie* do pierwszej książki pamiątkowej: „Prof. dr Helena Więckowska swoją rozległą działalnością »obdzieliła« dwa miasta, Warszawę i Łódź”¹.

Dru ga księga pamiątkowa, pod tytułem *Helena Więckowska – bibliotekarz, historyk, bibliolog* (praca zbiorowa pod redakcją Jadwigi Koniecznej i Magdaleny Rzadkowolskiej)², została opracowana w związku z 30. rocznicą śmierci Heleny Więckowskiej z inicjatywy środowiska Biblioteki Uniwersyteckiej, której dyrektorem była przez 21 lat, oraz przy wsparciu pracowników Katedry Bibliotekoznawstwa, którą kierowała przez lat 16.

Przypomnienie sylwetki Profesor Heleny Więckowskiej jest ze wszech miar zasadne i pożyteczne, tym bardziej, że obie książki zwracają uwagę na różne aspekty Jej rozległej działalności i nie dublują się treściowo. Działalność ta była wielokierunkowa, realizowana na różnych polach aktywności naukowej, bibliotekarskiej, bibliologicznej, a także społecznej. Helena Więckowska, z urodzenia warszawianka, z wykształcenia dr historii, w praktyce zawodowej była bibliotekarzem zgłębiającym tajniki katalogowania książek, bibliografii, rękopisoznawstwa. Przygotowała źródłowe wydanie korespondencji Joachima Lelewela, a także (wspólnie z dr. Adamem Lewakiem) katalog rękopisów Biblioteki Narodowej zawierający zbiory rapperswilskie i batignolskie. Była znawczynią zagadnień

* Emerytowany docent dr hab. Polskiej Akademii Nauk, wieloletnia dyrektor Biblioteki PAN w Warszawie, e-mail: barbarasordylowa@interia.pl

¹ *Helena Więckowska 1897–1984*, Łódź 1988, s. 3.

² Łódź 2015.

budownictwa bibliotecznego działającą również na arenie międzynarodowej jako przewodnicząca odpowiedniej komisji w ramach IFLA oraz wiceprzewodnicząca tej organizacji. Będąc pedagogiem uniwersyteckim, wypromowała w zakresie bibliotekoznawstwa i bibliologii kilkunastu doktorów, przeprowadziła kilka przewodów habilitacyjnych. Helena Więckowska była ponadto dyrektorem Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi, którą zastała jako skromną księżnicę, i którą właściwie rozbudowała i rozwinęła w znaczącą, bogatą skarbnicę uczelnianą posiadającą nowoczesny budynek.

Miałam szczęście znać osobiście Profesor Helenę Więckowską w związku z moim uczestnictwem w prowadzonym przez nią seminarium doktorskim przy Katedrze Bibliotekoznawstwa UŁ w latach 1964–1969, na które dojeżdżałam z Biblioteki Jagiellońskiej. Swoją pracę doktorską na temat polskiej bibliografii literackiej obroniłam w 1969 r.

Z Prof. H. Więckowską spotkałam się ponownie w Warszawie (Profesor po przejściu na emeryturę w 1969 r. wróciła do rodzinnego miasta). Poproszona o objęcie funkcji przewodniczącej rady redakcyjnej „Przeglądu Bibliotecznego” w 1978 r., nie odmówiła swej zgody. „Przegląd” od 1972 r. był wspólnym wydawnictwem Biblioteki PAN w Warszawie i Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich; w 1978 r. (od zes. 3) zostałam powołana na redaktora naczelnego czasopisma. Prof. H. Więckowska udzieliła pierwszego wywiadu w rubryce *Współtwórcy bibliotekarstwa Polskiego. Świadkowie 60 lat*, którą wprowadzono do „Przeglądu” w związku z 60-leciem odzyskania przez Polskę niepodległości³.

W księdze pamiątkowej wydanej w 1988 r. znajduje się też moje wspomnienie o Profesor Helenie Więckowskiej.

W obecnie przygotowanej do druku księdze znalazły się niektóre nowe zagadnienia, które wzbogacają sylwetkę Uczonej i naszą wiedzę o Niej.

Obok poruszonych poprzednio tematów dotyczących działalności Heleny Więckowskiej jako dyrektora Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi, Jej zainteresowań sprawami budownictwa bibliotecznego, opracowywania zbiorów rękopiśmiennych, kierowania Katedrą Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego znajdujemy takie zagadnienia, jak sprawy kobiet w dorobku piśmienniczym Heleny Więckowskiej z lat 1926–1948 (co wiązało się z Jej działalnością w Polskim Stowarzyszeniu Kobiet z Wyższym Wykształceniem) czy dobrze udokumentowany opis działań aparatu bezpieczeństwa PRL wobec Profesor Heleny Więckowskiej. Za-

³ *Historyk, bibliotekarz i edytor – profesor Helena Więckowska*, rozm. C.J.D. [Cecylia i Janusz Duninowie], „Przegląd Biblioteczny” 1979, z. 1, s. 7–15.

uważony został też udział Prof. H. Więckowskiej w biografistyce bibliologicznej, a mianowicie jako autorki biogramów do *Słownika pracowników książki polskiej*, jakkolwiek w pracach zespołu *Słownika* nie uczestniczyła. Wielką zasługą Uczzonej jest odkrywanie i przybliżanie spuścizny Joachima Lelewela, co zostało zapoczątkowane dzięki sprowadzeniu w 1927 r. do Warszawy zbiorów Biblioteki Rapperswilskiej.

Pewnym novum jest też charakterystyka Uczzonej na podstawie opinii współpracowników z katedry i uczniów oraz wspomnień pracowników Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi. W księdze pamiątkowej w 1988 r. było też kilka wspomnień, ale miały one nieco inny charakter.

W jednym z obecnych wspomnień znalazł się cytat zaczerpnięty z książki *Współtwórcy bibliotekarstwa polskiego*⁴:

Uznanie z jakim spotykała się Helena Więckowska w ciągu swego życia nie jest w stanie oddać, jakim była człowiekiem – uroczą kobietą, skromną, bezpośrednią, ofiarną i uczynną dla innych. Całe życie poświęciła odbudowie polskiego bibliotekarstwa.

Autorką cytatu jest Irena Bar-Święch, która habilitowała się pod kierunkiem Prof. Heleny Więckowskiej⁵.

Podsumowując zawarte w przedmowie uwagi, pragnę podkreślić, że tytuł książki jest adekwatny do jej zawartości i dobrze uwypukla wielokierunkowy dorobek Profesor Heleny Więckowskiej jako bibliotekarza, historyka, bibliologa.

„W środowisku bibliotekarskim była autorytetem w najszerszym tego słowa rozumieniu, nie tylko zawodowym, ale i moralnym”⁶.

⁴ *Współtwórcy bibliotekarstwa polskiego*, red. B. Sordylowa, Warszawa 2002, s. 327.

⁵ I. Bar-Święch, *Wspomnienie o prof. dr Helenie Więckowskiej*, [w:] *Helena Więckowska...*, s. 91.

⁶ B. Sordylowa, *Wspomnienie o profesor Helenie Więckowskiej*, [w:] *Helena Więckowska...*, s. 104.

Profesor Helena Więckowska (1897–1984) była z pewnością jedną z najbardziej znaczących postaci w polskim bibliotekarstwie, w okresie powojennym. Wniosła także istotny wkład w rozwój polskiej bibliologii i wydatnie przyczyniła się do ukształtowania systemu akademickiego kształcenia bibliotekarzy. Bibliografia Jej dorobku naukowego liczy 221 pozycji. Są w nim rozprawy, artykuły, recenzje, hasła w słownikach i encyklopediach. Jest to również dorobek zróżnicowany tematycznie, co potwierdza trafność określenia „bibliolog praktyk”, użytego wobec dokonań Profesor Więckowskiej przez Krzysztofa Migonia.

Ze wstępu Jadwigi Koniecznej

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl
e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl
tel. (42) 665 58 63, faks (42) 665 58 62

ISBN 978-83-7969-615-4

9 788379 696154